

Тема 17: «Рівні, фактори і методика оцінки воєнно-політичної обстановки»

Заняття 2: «Характерні риси воєнно-політичної обстановки у Європі та світі»

ГРУПОВЕ ЗАНЯТТЯ

Викладач:

кандидат історичних наук

Криленко Іван Михайлович

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про основи національної безпеки України».
2. Воєнна доктрина України. Затверджена Указом Президента України “Про Воєнну доктрину України” 2012 року.
3. Основи загальної та воєнної політології: підручник / Цюрупа М. В.; Ясинська В.С.; під загальною ред. Телелима В.М. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 512 с.
4. Погорілий Д.Є. Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури. Фірма «Інкос». 2008. – 432 с.
5. Толубко В. Б., Бут Ю. І., Косевцов В. О. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів. – К.: НАОУ, 2002. – 68 с.
6. Воєнно-політична обстановка в різних регіонах світу <http://mil.in.ua/news/svit/5013-voienno-politychna-obstanovka-v-riznykh-rehionakh-svitu>

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Тенденції розвитку та характерні риси воєнно-політичної обстановки у сучасному світі

2. Стан воєнно-політичної обстановки у Європі

ПЕРШЕ ПИТАННЯ

**Тенденції розвитку та
характерні риси воєнно-
політичної обстановки у
сучасному світі**

Сучасній ВПО притаманні суперечності воєнно-політ. відносин, спричинені розбіжностями нац./інтересів, цілей, позицій держав стосовно шляхів і способів вирішення глобальних, регіональних та внутрішніх проблемних питань (ст. 6).

ВПО у світі є динамічною і розвивається під впливом таких тенденцій (ст. 7):

- формування системи багатопольярних відносин, установлення нового балансу сил та інтересів;
- посилення суперечностей між провідними центрами сили щодо поділу сфер впливу;

- зростання взаємної залежності провідних держав в умовах глобалізації, посилення впливу провідних міжн/корпорацій, загострення боротьби за природні ресурси, використання енергет/чинника для досягнення політ/цілей;
- зниження дієвості заходів, що застосовуються для запобігання та врегулювання криз і в/конфліктів між/організаціями;
- прагнення окремих держав досягти переваг у військ-тех. сфері, створити можливості для виробництва ядерної зброї;
- збереження ролі воєнної сили як засобу вирішення проблемних питань ВПВ;
- посилення небезпеки неконтрольованого розповсюдження ядерної зброї, матеріалів для їх виробництва, технологій подвійного призначення;

- поширення тероризму (у тому числі кібертероризму), організованої злочинності, нелегальної міграції, незаконної торгівлі зброєю та наркотиками, торгівлі людьми;
- прискорення розвитку інформ/технологій, збільшення спроможностей держав щодо проведення інформ. та інформ-псих. операцій, посилення чутливості суспільства до загибелі мирного населення та втрат о/с військ/формувань у в/конфліктах;
- глобальні кліматичні зміни, зменшення запасів природних ресурсів, зростання дефіциту питної води, продуктів харчування і посилення міграційних процесів у світі.

Проблемні питання ВПВ України

- наявність не врегульованих воєнно-політичних конфліктів та можливість виникнення нових збройних конфліктів у регіоні;
- незавершеність договірно-правового оформлення державного кордону України, внаслідок чого зберігається ймовірність висунення територіальних претензій до України та виникнення суперечок між державами;

-
- прояви сепаратизму, що спричинені незадоволенням культурних потреб національних меншин, низьким рівнем життя населення та особливостями національно-етнічної політики суміжних з Україною держав;
 - втручання у внутрішні справи України з боку інших держав з метою загострення соціально-політичних, міжконфесійних та міжетнічних відносин, створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань;
 - посилення конкуренції за доступ до сировинних ресурсів та за контролем над маршрутами їх доставки на ринки споживання, використання економічних конкурентних переваг для досягнення політичних цілей.

Сучасним в/конфліктам притаманні такі риси (ст.14):

- підвищення ролі політ, економ, інформ. засобів під час підготовки і в ході в/конфлікту;
- збільшення ролі інформ-псих. операцій у досягненні цілей в/конфліктів;
- створення коаліційних і багатонаціональних сил;
- залежність політ/рішення щодо участі у в/конфлікті від суспільної думки на внутрішньому та міжнародному рівнях;
- збільшення питомої ваги дій у повітряно-космічному просторі та розширення їх масштабів;

- постійне вдосконалення форм і способів ведення збр/боротьби, зокрема, асиметричних дій;
- широке застосування новітніх систем озброєння та в/техніки, високоточної зброї, засобів повітряного нападу, розвідки і радіоелектронної боротьби;
- підвищення оперативності та якості управління в результаті переходу до глобальних інтегрованих автомат/систем управління військами і зброєю;
- високий ступінь одночасного ураження військ і об'єктів на всю глибину ведення воєнних дій, широкий і швидкий маневр військами (силами) і вогнем, використання мобільних угруповань військ (сил).

ДРУГЕ ПИТАННЯ

Стан воєнно-політичної обстановки у Європі

На ВПО в Європі негативний вплив роблять глобальна фінансово-економічна криза, а також певна втрата орієнтирів подальшого соціально-економічного розвитку на континенті.

НАТО як і раніше має серйозний вплив на ситуацію в галузі безпеки на Європейському континенті і в світі в цілому.

Розвиток міжнародних подій в Європі свідчить про можливість змін у геополітичному просторі на континенті.

Німеччина прагне набрати потенціал «другого полюса» Заходу по відношенню до США.

Трикутник США – Західна Європа – Японія, що сформувався в роки «холодної війни» залишається на першому плані.

Європа стикається з новими загрозами, що носять комплексний і менш передбачуваний характер, це поширення зброї масового ураження, регіональні конфлікти, кіберзлочинність, загрози енергобезпеці і зміна клімату.

Ситуацію щодо України характеризують такі чинники:

- триває протистояння між США, НАТО та ЄС і Росією за вплив на пострадянському просторі, що супроводжується посиленням їх воєнно-політичної активності довкола нашої держави;

-
- зростає авторитаризм російської влади, посилюється агресивність зовнішньої політики Росії;
 - активізуються зусилля Туреччини, Польщі та Румунії щодо зміцнення своїх регіональних позицій;
 - посилюються націоналістичні настрої у населення деяких сусідніх з Україною країн, зокрема, Угорщини та Румунії;
 - залишаються «замороженими» конфлікти у Придністров'ї, Абхазії та Південній Осетії, зберігається нестабільність на Північному Кавказі РФ, а також активізуються курдські екстремісти у Туреччині.

Україна опинилася на перетині інтересів Заходу (США/НАТО та ЄС) і Сходу (Російської Федерації).

У стратегічному відношенні це стосується:

- прагнення **РФ** встановити повний контроль над Україною, що є однією з передумов щодо відновлення ролі Росії як великої світової держави у вигляді (на цьому етапі) лідера так званого Євразійського союзу;
- намірів **США/НАТО та ЄС** не допустити реалізації намірів РФ, яка залишається їх головним геополітичним суперником. Європейські країни намагаються створити з України буферну зону між своєю територією та Росією.

За такої ситуації – створюють передумови для повного розколу нашої країни та, як наслідок, втрати нею державності.

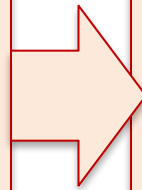
- російський тиск на Україну (політичний, економічний, інформаційний та військовий)
- Європа надає не достатню допомогу Україні.
- спостерігається фактична відмова в допомозі летальною зброєю Україні США та країнами-членами НАТО і ЄС.

Що втрачала Україна:

- **ядерну зброю** – третій за обсягом ядерний потенціал у світі, який свого часу був основою безпеки Української держави;
- **населення** – близько 7 мільйонів українського населення, а це 13 % громадян країни (майже як за часів Голодомору чи Другої світової війни);
- **високотехнологічну промисловість** – основу потужних передових виробництв колишнього СРСР;
- **життєво важливі території** – багаті нафтогазоносні родовища на шельфі Чорного моря в районі острова Зміїний, Крим;

- український культурний та інформаційний простори – які частково або повністю перейшли під егіду РФ;
- контроль за власними основними економічними активами – енергетичною інфраструктурою, металургійною промисловістю, ядерною енергетикою, корабле- та авіабудівною галузями, оборонно-промисловим комплексом.

**Безальтернативний
орієнтир**

**національні
інтереси України!!!**

Україна цього могла б уникнути, обравши такий шлях державотворення, на який, переслідуючи посправжньому власні, національні інтереси.

Характерним прикладом цього можуть слугувати Росія, Польща та Румунія, які протягом останніх років головними своїми цілями визначили:

РФ – відродити країну як велику світову державу, розпочинаючи з забезпечення своїх провідних позицій на пострадянському просторі;

Польща – вивести країну у лідери Центрально-Східної Європи та стати головною опорою США та НАТО в регіоні;

Румунія – посісти лідируючі позиції у Південно-Східній Європі та на Сході Балканського півострова, а також отримати роль провідника інтересів США, НАТО та ЄС в Чорноморському регіоні.

Відродження України та посідання нею гідного місця у світі можливе лише за умови зосередження основних зусиль на **досягненні стратегічної мети** – перетворення її на потужну унітарну державу – регіонального лідера, спроможного гарантувати безпеку та високий соціальний рівень життя своїх громадян.

Беручи до уваги сучасні реалії, ці кроки мають бути такі:

у сфері внутрішньої політики – забезпечення стабільності, демократичного розвитку та правового порядку в країні як основних передумов для налагодження ефективної роботи всіх органів державної влади, а також досягнення згоди в суспільстві та впевненості всіх верств населення у перспективах позитивного розвитку Української держави.

у сфері зовнішньої політики – вихід України із “сірої зони” між Заходом і Сходом та становлення держави як самостійного суб’єкта міжнародних відносин, спроможного відстоювати власні національні інтереси.

Насамперед, це потребує:

- збалансованого розвитку відносин зі США/НАТО/ЄС та Росією, разом з послідовним продовженням процесів європейської інтеграції України;
- активного співробітництва зі США та НАТО, а послідовного нарощування співпраці з Європейським Союзом;
- надання активної підтримки українській діаспорі з метою збереження її самоідентичності та створення додаткових каналів для просування українських інтересів в інших країнах;

в економічній та соціальній сферах – перетворення України в економічно розвинену самодостатню країну, інтегровану у світову економіку та європейську енергетичну і транспортну системи, здатну гарантувати власну економічну (в першу чергу, енергетичну) безпеку та належний добробут українських громадян.

Для цього необхідно:

- вжити термінових заходів з диверсифікації джерел та шляхів отримання енергоносіїв, що на цьому етапі набуває першочергового значення;

- поліпшити інвестиційній клімат в Україні через підвищення прозорості української фінансово-економічної системи.
- реконструювати та розвивати транспортну інфраструктуру України з метою ширшого використання її в системі міжнародних транспортних коридорів;
- створити необхідні умови для безперешкодної співпраці з Міжнародним валютним фондом та іншими світовими фінансовими інституціями з метою отримання зовнішнього кредитування і подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи;

у безпековій сфері – гарантування суверенітету, територіальної цілісності та безпеки держави і її населення, а також набуття Україною ролі одного з гарантів стабільності у Південно-Східній Європі та Чорноморсько-Кавказькому регіоні.

З цього приводу доцільно:

- послідовно реформувати оборонну складову держави відповідно до наявних чи потенційних загроз воєнній безпеці України;

- забезпечувати спроможність ЗСУ захищати країну від ймовірних зовнішніх агресій, насамперед за рахунок створення/посилення компонентів стримування ймовірних супротивників, прикриття державних кордонів, оперативного реагування (аеромобільних військ та сил спеціального призначення), стратегічної та оперативно-тактичної розвідки;
- оптимізувати систему базування ЗСУ із зосередженням основних угруповань військ на найбільш загрозливих напрямках;

- активізувати заходи з технічного переоснащення, із залученням, перш за все, науково-виробничого потенціалу України та у кооперації з країнами Заходу;
- переглянути стратегію та тактику бойового застосування ЗСУ з урахуванням досвіду сучасних війн та збройних конфліктів, зокрема, з наданням пріоритетності мобільній обороні та діям сил спеціального призначення;
- забезпечити сумісність принципів дій ЗСУ, систем управління та зв'язку, а також озброєння та військової техніки зі збройними силами країн НАТО та ЄС;

Україна, знаходиться в центрі геополітичного протистояння між Заходом і Сходом з їх цивілізаційними цінностями, політико-економічними і військовими системами.

Головні зусилля повинні зосереджуватися на консолідації української нації навколо єдиної національної ідеї – зміцнення та розвиток України як потужної регіональної держави, здатної впевнено відстоювати власні інтереси і забезпечувати свою безпеку.

Базові принципи української державності:

збереження єдності національної самоідентифікації української нації;

непорушності наших кордонів;

недопущення федералізації країни і спроб надати державний статус іншим мовам;

заборона подвійного громадянства;

запобігання втрати українських духовних і культурних цінностей під впливом зовнішніх сил.

ВИСНОВКИ

Аналіз тенденцій розвитку міжнародних відносин свідчить про досить складний характер ВПО в світі, а також про збереження комплексу загроз, які за певних умов можуть мати негативний вплив на глобальну безпеку.